

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010 (průzkumné stanovisko)

(2010/C 354/02)

Zpravodaj: **pan CABRA DE LUNA**

Pan Diego López GARRIDO, státní tajemník pro Evropskou unii ministerstva zahraničních věcí a spolupráce, požádal v dopise ze dne 23. července 2009 jménem budoucího španělského předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství o vypracování průzkumného stanoviska na téma

Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání ze dne 17. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

Strategie EU 2020

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) žádá, aby se při přijímání strategie EU 2020, hlavních směrů zaměstnanosti a sociální agendy zahrnul odstavec týkající se zdravotního postižení, aby tak bylo zajištěno jeho zohledňování a lepší koordinace této otázky ve všech politikách Společenství.

1.2 EHSV připomíná, že pokud budou do budoucí strategie EU 2020 zahrnuta kritéria, jež posílí politiky v oblasti zdravotního postižení, bude to mít ekonomický přínos pro celou společnost, jež bude souviset s pokroky v sociálním začleňování a nediskriminaci.

1.3 EHSV považuje za nezbytné přijetí „Evropského paktu pro zdravotně postižené“, jež položí základy nové evropské politiky v oblasti zdravotního postižení v souladu s budoucí strategií Komise pro osoby se zdravotním postižením v rámci Lisabonské smlouvy a Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a souvisejícího protokolu, k níž musí Evropská unie a členské státy co nejrychleji přistoupit.

1.4 EHSV požaduje politiky, jež by podporovaly inovace, vycházely ze statistických údajů a zviditelnily osoby se zdravotním postižením ve všech relevantních evropských statistikách i statistikách členských států.

Zaměstnanost a osoby se zdravotním postižením

1.5 EHSV podporuje trh, jenž by zapojoval všechny osoby, a konstatuje, že politiky zaměstnanosti pro osoby se zdravotním postižením se musí zaměřovat na celý životní cyklus související se zaměstnáním („lifestreaming“) a zejména na vzdělávání, přijímání do pracovního poměru, zachování zaměstnání a opětovné profesní začlenění. Politiky určené mladým lidem se zdravotním postižením, stejně jako politiky, jež se zabývají případy ziska-

ného zdravotního postižení, musí být v rámci budoucí strategie EU 2020 a nové strategie Komise pro osoby se zdravotním postižením prioritou.

1.6 EHSV žádá Komisi, aby do jednoho roku předložila zprávu o provádění ustanovení směrnice 2000/78 týkajících se zdravotního postižení a zaměstnávání.

1.7 Výbor připomíná, že přijímání do pracovního poměru osob se zdravotním postižením v rámci běžného pracovního prostředí vyžaduje rozvoj příslušných sociálních služeb a rovněž pobídky a motivační opatření; EHSV též uznává úlohu podniků, jejichž zaměstnanci tvoří z velké části zdravotně postižení, a obecně podniků sociální ekonomiky a MSP, jež rovněž vyžadují podporu ve formě přiměřených sociálních služeb a pobídek, přičemž též zdůrazňuje význam sociálních partnerů v této oblasti.

1.8 EHSV žádá osvětové politiky zaměřené proti přetrvávajícím předsudkům o pracovnících se zdravotním postižením a zdůrazňuje úlohu sdělovacích prostředků v oblasti akceptace rozmanitosti.

Přístupnost

1.9 EHSV stvrzuje, že přístupnost je prospěšná pro celou společnost, a nikoliv jen pro osoby se zdravotním postižením, a podnikům přinese zvýšení počtu zákazníků.

1.10 Co se týče přístupnosti, EHSV doporučuje její postupnou realizaci formou společných krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů (včetně přesného a definitivního data pro nové produkty, služby a infrastruktury, jakož i pro ty existující).

1.11 Výbor podporuje zavedení evropského hlavního města všeobecné přístupnosti.

1.12 EHSV upozorňuje na to, že je naléhavě nutné předložit právní předpisy v oblasti elektronické přístupnosti, potvrzuje svůj závazek vůči zásadě „design pro všechny“ rozvoji standardů přístupnosti, žádá, aby byl do roku 2011 předložen intenzivní akční plán pro tuto oblast a věří ve vypracování „evropského průkazu zdravotně postižených“, jenž by usnadnil vzájemné uznávání práv a pohyb postižených osob přes hranice.

Pohlaví a zdravotní postižení

1.13 Otázku pohlaví je třeba průřezově zohlednit v návrzích, rozpracování, monitoringu a hodnocení politik zaměřených na osoby se zdravotním postižením, a zmírnit tak situaci, kdy jsou ženy a dívky se zdravotním postižením „neviditelné“ a diskriminovány v mnoha ohledech.

Sociální dialog a zdravotní postižení

1.14 EHSV uznává, že sociální partneři jsou důležití pro zajištění toho, aby osoby se zdravotním postižením pracovaly za stejných podmínek jako ostatní a měly řádné a příznivé pracovní podmínky.

1.15 Sociální partneři musí do všech svých opatření a meziodvětvových, odvětvových a podnikových vyjednávání začlenit hledisko zdravotně postižených, zejména pokud jde o otázky zaměstnanosti, přístupnosti a sociální ochrany.

Zapojení a občanský dialog

1.16 EHSV potvrzuje, že v plné míře respektuje zásadu „nic o zdravotně postižených bez zdravotně postižených“ a že je nezbytné uplatňovat tuto zásadu v rámci strategie EU 2020 a rovněž programů určených zdravotně postiženým s veřejnou finanční účastí.

1.17 EU a členské státy musí zabezpečit propagaci a zaručit financování rozvoje občanské společnosti, aby tak byla zajištěna její nezávislost a schopnost účastnit se přípravy politik nebo poskytování sociálních služeb.

2. Úvod

2.1 EHSV s uspokojením vítá žádost španělského předsednictví o vypracování stanoviska s názvem *Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010*.

2.2 EHSV vytvářel svými stanovisky trvale a průřezovou formou soubor dokumentů věnovaných tomuto tématu – prvním stanoviskem věnovaným specificky tomuto tématu

bylo stanovisko z vlastní iniciativy k tématu integrace zdravotně postižených osob do společnosti, přijaté v červenci roku 2002 ⁽¹⁾; tento soubor dokumentů podporuje rovnost zacházení a nediskriminaci osob se zdravotním postižením (OZP) a jejich rodin ⁽²⁾.

2.3 OZP představují více než 16 % celkového obyvatelstva (nejméně 80 milionů) ⁽³⁾ a toto procento stoupá s tím, jak stárne populace.

2.4 EHSV uznává, že pokroky v evropské legislativě ⁽⁴⁾ a v realizaci evropských politik ⁽⁵⁾ spolu s Madridskou deklarací z roku 2002 ⁽⁶⁾ přispěly k tomu, aby EU více zapojovala OZP. Stále však existuje prostor pro zlepšení, neboť měly odvětvový, roztržitý charakter a byly poznamenány neexistencí jednotné strategie, jak bylo potvrzeno v hodnocení evropského akčního plánu 2003–2010 ⁽⁷⁾ v polovině období; je rovněž třeba posílit útvary Evropské komise, jež se zabývají evropskými politikami zaměřenými na OZP.

2.5 EHSV upozorňuje na poslední výsledky studie Eurobarometru v roce 2009 ⁽⁸⁾, z nichž zdůrazňuje zásadní nárůst diskriminace na základě zdravotního postižení, a to o 8 % během posledního roku (53 % v roce 2009 oproti 45 % v roce 2008), přičemž 33 % OZP uvádí, že se v roce 2009 cítili diskriminováni.

2.6 EHSV uznává, že pokroku v otázkách zdravotního postižení bylo dosaženo zejména díky osvětové činnosti a tlaku, jež vyvíjelo Evropské hnutí pro zdravotně postižené a jeho reprezentativní organizace sdružené kolem Fóra zdravotně postižených, a rovněž díky podpoře sociálních partnerů.

2.7 EHSV připomíná předsednickému triu Rady, že je velmi důležité, aby bylo toto stanovisko během předsednických období zohledňováno.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst, C 241, 7.10.2002, s. 89.

⁽²⁾ Stanoviska EHSV: Úř. věst, C 182, 4.8.2009, s. 19; Úř. věst, C 10, 15.1.2008, s. 80; Úř. věst, C 93, 27.4.2007, s. 32; Úř. věst, C 256, 27.10.2007, s. 102; Úř. věst, C 185, 8.8.2006, s. 46; Úř. věst, C 88, 11.4.2006, s. 22; Úř. věst, C 110, 9.5.2006, s. 26; Úř. věst, C 24, 31.1.2006, s. 15; Úř. věst, C 110, 30.4.2004, s. 26; Úř. věst, C 133, 6.6.2003, s. 50; Úř. věst, C 36, 8.2.2002, s. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

⁽⁴⁾ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000; směrnice Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006; nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 (Úř. věst. L 204, 26.7.2006) a balíček opatření v oblasti telekomunikací KOM(2007) 697 v konečném znění – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Sdělení Komise o Sociální agendě KOM(2005) 33 v konečném znění; sdělení Komise *Equal opportunities for people with disabilities: A European Action Plan* (Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením – Evropský akční plán – pozn. překl.: není k dispozici v českém jazyce), COM(2003) 650 final.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarometr – Diskriminace v EU 2009 (na základě rozhovorů v terénu – dotazování proběhlo ve dnech 29. května – 14. června 2009).

3. Nová politika Společenství pro zdravotně postižené v rámci budoucí strategie EU 2020

3.1 EHSV souhlasí s Komisí v tom, aby politiky, jež zastřeší strategii EU 2020, výrazně přispívaly k větší sociální soudržnosti, jež by se zaměřila na boj proti nezaměstnanosti a podpořila sociální začleňování; to vyžaduje reformu vzdělávacích systémů a trhů práce, při níž by byla podpořena mobilita a stimulována evropská dynamika v oblasti inovací a kreativního potenciálu⁽⁹⁾.

3.2 EHSV se domnívá, že v kontextu strategie EU 2020 je nutné, aby byl přijat Evropský pakt pro zdravotně postižené, podobně jako již byly přijaty pakty pro oblast rovnosti pohlaví a pro mládež.

3.3 Pakt musí vzniknout na základě společné dohody, musí být schválen Radou ministrů, vládami členských států, Komisí a Fórem zdravotně postižených a musí na něm spolupracovat Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor a případně sociální partneři a zástupci organizované občanské společnosti. Pakt by měl být řízen Evropským výborem pro zdravotně postižené, jemuž by předsedal jeden zástupce členských států a jenž by měl k dispozici výkonný sekretariát Komise. Bylo by v něm uvedeno, že je nezbytné, aby existovaly společné cíle pro členské státy, ukazatele plnění cílů a povinnost předkládat zprávu na jarním zasedání Evropské rady⁽¹⁰⁾. Tak by na oblast zdravotního postižení byla uplatňována otevřená metoda koordinace.

3.4 Pakt by se měl týkat následujících aspektů: rovnost přístupu ke vzdělání, rovné zacházení v zaměstnání a rovný přístup k zaměstnání, právní předpisy o minimální mzdě a sociální ochraně, volný pohyb, nezávislý život a osobní autonomie, rovný přístup ke zboží a službám pro OZP, dohoda o programu pro přístupnost k novým technologiím, doprava a městské prostředí, zdravotní péče a péče o všechny závislé osoby bez rozdílu a fiskální politiky, jež podpoří začlenění OZP do společnosti a pokryjí dodatečné náklady, které vznikají při výkonu většiny každodenních činností⁽¹¹⁾.

3.5 Pakt musí průřezově zahrnovat potřeby žen a dívek se zdravotním postižením, mladých lidí se zdravotním postižením, starších lidí se zdravotním postižením, osob, které pro to, aby dosáhly osobní autonomie, potřebují významnou podporu, a OZP žijících na venkově. A rovněž podporu výzkumu, rozvoje a inovací pro OZP.

3.6 Pakt musí obsahovat dohodu, již bude nutné rozpracovat v rámci Lisabonské smlouvy, Listiny základních práv Evropské unie a Úmluvy OSN o právech OZP formou tří pilířů:

⁽⁹⁾ KOM(2009) 647 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 93, 27.4.2007; <http://w3.bcn.es/fixers/baccessible/greugecomparatieconmic.683.pdf>, http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf.

3.6.1 i) Historický okamžik přezkumu politik Společenství – poskytnout osobám se zdravotním postižením a jejich rodinám ústřední postavení v politikách Společenství

3.6.1.1 EHSV požaduje, aby přijetí strategie EU 2020 a sociální agendy zlepšilo koordinaci a omezený účinek stávající Lisabonské strategie a obnovné sociální agendy⁽¹²⁾ – proto je třeba zahrnout ustanovení o OZP a jejich rodinách, jež by se zabývala zaměstnáváním, vzděláváním, sociálním začleňováním a ochranou a přístupností, přičemž by bylo zaručeno zahrnutí otázek OZP do jejich třech hlavních os⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EHSV připomíná, že pokud budou do pravomocí EU v rámci strategie EU 2020 zahrnuty politiky v oblasti zdravotního postižení, bude to mít ekonomický přínos pro celou společnost, jež bude souviset s pokroky v sociálním začleňování a nediskriminaci; to dokazují nedávné analýzy nákladů a přínosů⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Evropský pakt pro zdravotně postižené musí být v souladu s budoucí strategií Komise pro OZP⁽¹⁵⁾, jež nahradí stávající akční plán pro OZP 2003–2010.

3.6.1.4 Evropská strategie zaměstnanosti a otevřená metoda koordinace v oblastech sociálního začleňování, sociální ochrany, penzí, vzdělávání, mládeže a dalších musí nadále v rámci svých hlavních směrů a obecných cílů pro členské státy zohledňovat a zlepšovat otázku zdravotního postižení, tak aby se odrazila v národních plánech a aby státy zvýšily svou analytickou kapacitu a výsledky zahrnovaly do pravidelných zpráv.

3.6.1.5 Evropské politiky budou podporovat odstranění všech extrémních jevů porušování základních práv, především: internace OZP do rozsáhlých uzavřených ústavů, segregace ve vzdělávání, zbavování právní způsobilosti a násilí konaného na těchto osobách; aspektem, který OZP v těchto otázkách přitěžuje, je příslušnost ženskému pohlaví a situace, kdy mají tyto osoby významnou potřebu podpory⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Potřebujeme politiky, jež podpoří inovace a budou vycházet ze statistických údajů. Pakt se bude snažit o uzavření závazku ke zviditelňování OZP ve všech relevantních statistických nástrojích⁽¹⁷⁾, přičemž by měly být k dispozici harmonizované, aktuální a důvěryhodné statistické zdroje, ukazatele a mechanismy, mimo jiné by měl existovat stálý modul věnovaný otázce zdravotního postižení v rámci European Labour Force Survey a rovněž modul věnovaný zapojení OZP do společnosti a do příslušných obecných modulů by měly být zahrnuty otázky spojené se zdravotním postižením.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 58 v konečném znění.

⁽¹³⁾ KOM(2009) 647 v konečném znění.

⁽¹⁴⁾ Gregorio RODRÍGUEZ CABRERO, Carlos GARCÍA SERRANO, Luis TOHARIA: „Evaluación de las políticas de empleo para las personas con discapacidad y formulación y coste económico de nuevas propuestas de integración laboral“, Colección Telefónica Accesible n° 9, Ediciones Cinca, duben 2009 - ISBN: 978 84-96889-48-4 Madrid (Hodnocení politik zaměstnanosti pro osoby se zdravotním postižením a formulace a ekonomické náklady nových návrhů na začlenění do trhu práce).

⁽¹⁵⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko ESHV, Úř. věst. C 10, 15.1.2008, s. 80.

3.6.1.7 EHSV žádá začlenění směrnice o právech OZP, jež by vycházela z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, obecných zásad pro oblast lidských práv a mezinárodního humanitárního práva EU, jež budou schváleny Radou EU.

3.6.2 ii) *Vypracovat adekvátní evropský právní rámec pro otázku osob se zdravotním postižením*

3.6.2.1 EHSV konstatuje, že vstup Lisabonské smlouvy v platnost poskytne nové právní základy. Rovněž připomíná význam článku 10, 11 a 19 a rovněž 21 a 26 Listiny základních práv, které mají právní hodnotu Smlouvy.

3.6.2.2 Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením přináší nové povinnosti pro EU, a proto EHSV vyzývá, aby:

3.6.2.2.1 v návaznosti na rozhodnutí Rady (¹⁸) EU přistouplila k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením a souvisejícímu protokolu. Připomíná, že úmluva má právní hodnotu mezinárodní smlouvy a žádá členské státy, aby se zavázaly k její urychlené ratifikaci;

3.6.2.2.2 byly na základě této Úmluvy analyzovány všechny právní předpisy Společenství, které se dotýkají vnitřního trhu, dopravy, daní, hospodářské soutěže, zdraví, záležitostí spotřebitelů, digitálních a elektronických médií, zaměstnanosti, vzdělávání a nediskriminace;

3.6.2.2.3 byl v rámci Komise a za účasti příslušných komisařů vytvořen koordinační mechanismus (¹⁹) a rovněž nezávislý orgán vyžadovaný Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (²⁰).

3.6.2.3 EHSV vítá, že byl předložen stávající návrh směrnice o nediskriminaci i mimo zaměstnání (²¹), avšak konstatuje, že tento návrh není dostačující, pokud jde o soulad s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením. Tato směrnice, která se nyní projednává v Radě, musí zajistit, aby pojetí diskriminace zahrnuje preferenční zacházení (za jistých okolností) s OZP; rozsah otázek sociální ochrany, zdravotní péče a vzdělávání – upozorňuje na to, že vzdělávání v segregaci je diskriminační jednání –; přístupnost pro OZP – musí být všeobecně uplatňována; přiměřené úpravy – ty je třeba aplikovat ve všech oblastech a musí pro ně existovat veřejné pobídky; přístupnost – musí se rovněž vztahovat na všechno veřejně nabízené zboží a služby; a také její provádění – je třeba lépe upřesnit povinnosti EU, které musí být okamžitě aplikovány na nové budovy a v rozumných mezích na již existující budovy.

(¹⁸) Rozhodnutí Rady 15540/09 ze dne 24. listopadu 2009.

(¹⁹) [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

(²⁰) <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

(²¹) Návrh směrnice Rady (KOM(2008) 426 v konečném znění) ze dne 2. července 2008.

3.6.3 iii) *Přiměřené finanční prostředky pro Evropský pakt pro osoby se zdravotním postižením*

3.6.3.1 Výbor připomíná, že ustanovení všeobecného nařízení o strukturálních fondech týkající se nediskriminace a přístupnosti OZP jako kritérií pro výběr a realizaci projektů spolufinancovaných EU (²²) je třeba zachovat a podpořit v rámci budoucí politiky soudržnosti, jež by navíc měla zajistit opatření zaměřená na skupiny OZP a jimi prováděná ve všech členských státech a jejich dostatečné financování. Tyto zásady se musí vztahovat také na evropský rozpočet a další evropské programy v oblasti výzkumu, konkurenceschopnosti, odborné přípravy, zaměstnávání, sociálních věcí, rozvojové spolupráce, mj. pokud jde o nové programy počínaje rokem 2014.

3.6.3.2 EHSV uznává, že účast občanské společnosti na přímé správě ESF (v oblasti odborné přípravy a zaměstnávání) a EFRR měla velmi příznivé výsledky, a vyzývá k rozšíření tohoto modelu na operačních programy strukturálních fondů od roku 2013.

3.6.3.3 EHSV se domnívá, že zachování finanční podpory evropských organizací zastupujících OZP (mj. Evropského fóra zdravotně postižených, ale rovněž subjektů zaměřených na integraci do společnosti) prostřednictvím podpůrného programu Progress posiluje z demokratického hlediska EU i strukturovanou organizovanou společnost.

4. EU a zaměstnání pro osoby se zdravotním postižením

4.1 Zaměstnávání OZP se musí stát součástí Evropské strategie zaměstnanosti. Situace v oblasti zaměstnávání pracovníků v Evropě je obtížná, ale situace pracovníků se zdravotním postižením je ještě těžší, a proto je zapotřebí posílit trh, do kterého se budou moci zapojit všichni.

4.2 EHSV vyjadřuje znepokojení v souvislosti s otázkou nezaměstnanosti OZP, jelikož před krizí 78 % osob se závažným zdravotním postižením nemělo přístup na trh práce a úroveň nečinnosti byla dvakrát vyšší než u zbytku populace, přičemž míra zaměstnanosti se pohybovala na úrovni o 20 % nižší než byl průměr u osob bez zdravotního postižení (²³).

4.3 Krize (během níž dosahuje nezaměstnanost v EU 10 %) (²⁴) komplikuje OZP situaci na trhu práce, a to hned dvakrát: zaprvé bude vstup na trh práce složitější (²⁵) a zadruhé pravdě vlády tihnout ke snižování schodků veřejných financí prostřednictvím snížení všech typů dávek a důchodů. EHSV upozorňuje na to, že OZP nesmí být hlavními oběťmi krize a staví se proti snižování finanční pomoci těmto osobám (²⁶).

(²²) http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_obser.

(²³) Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of disabled people in Europe 2002*, Eurostat 26/2003 (Zaměstnanost osob s postižením v Evropě).

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

(²⁴) Statistický úřad Evropských společenství (Eurostat) – leden 2010.

(²⁵) Eurobarometr – Diskriminace v Evropě 2009 – a stanovisko EHSV, Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 102.

(²⁶) <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc> www.cermi.es.

4.4 Existuje nebezpečí, že krize zvýší ohrožení chudobou OZP a jejich rodin; na druhou stranu může být krize příležitostí k vyvinutí podnikatelské činnosti, jež by více zahrnovala zdravotně postižené, pro niž by existovaly pobídky a jež by zvýšila produktivitu podniků a tak přispěla k celkovému zlepšení ekonomiky.

4.5 Výbor konstatuje, že podpora zaměstnávání OZP musí být jedním z hlavních cílů Evropské strategie zaměstnanosti, a vyzývá k tomu, aby byl do hlavních směrů politik zaměstnanosti zahrnut cíl zohledňující bod č. 34 závěrů jarního zasedání Evropské rady v roce 2006 ⁽²⁷⁾: „Klíčovým cílem je zvýšit účast na trhu práce, zejména u [...] postižených osob [...] Pro dosažení těchto cílů je třeba pracovat v úzké spolupráci se sociálními partnery.“ Je třeba vypracovat seznam opatření, která budou členské státy muset použít ve svých národních plánech.

4.6 Sociální partneři hrají díky kolektivnímu vyjednávání klíčovou roli v umožnění vstupu OZP na trh práce a jejich zapojení do chodu podniku. Přispívají také k realizaci politik rozmanitosti a vyjednávají s podnikateli plány rozmanitosti; aby došlo k pokroku v této oblasti, podnikatelům by měly být udělovány pobídky, k čemuž lze využít politiky sociální odpovědnosti podniků. V tomto smyslu blahopřeje EHSV evropským sociálním partnerům k úspěšnému dokončení jednání, jež v prosinci 2009 vyústila v novou nezávislou dohodu o inkluzivních trzích práce.

4.7 EHSV žádá, aby byla do jednoho roku předložena zpráva o provádění ustanovení směrnice 2000/78 týkajících se zdravotního postižení a zaměstnávání ⁽²⁸⁾.

4.8 EHSV potvrzuje, že OZP mají stejné schopnosti jako ostatní a mohou vést plnohodnotný pracovní život a že jejich schopnosti se nemají podceňovat, ale posilovat. OZP mají stejné právo na práci jako ostatní.

4.9 EHSV upozorňuje na to, že podle výzkumu EUROFUND stále častější výskyt duševních chorob způsobuje, že tento druh zdravotního postižení je hlavním důvodem pro předčasný odchod z trhu práce, přičemž v některých zemích je to přibližně ve 40 % ⁽²⁹⁾ případů důvod k předčasnému odchodu do důchodu. Je třeba změnit pohled na situaci těchto pracovníků a zvýšit povědomí občanů a orgánů.

4.10 EHSV připomíná, že pro uznání těchto schopností musí existovat mechanismy, jež by potvrdily získané schopnosti, ať už zkušeností (neřízenou) či řízeným vzděláváním. Proto EHSV podporuje zavedení „kvalifikačního průkazu“ ⁽³⁰⁾, jež by OZP umožnil profesní mobilitu v rámci EU.

4.11 Politiky zaměstnanosti pro OZP se musí zaměřovat na celý životní cyklus související se zaměstnáním („*lifestre-aming*“ ⁽³¹⁾) a zaobírat se bydlením, základním vzděláváním, odbornou přípravou, rodinným zadlužováním, finančními obtížemi, zdravím, nepříznivým prostředím a místní ekonomikou a rovněž přijímáním do pracovního poměru, zachováním zaměstnání a opětovným profesním začleněním.

4.12 Volný pohyb (zásada Společenství) nebyl pro OZP realizován v plné míře, což má důsledky na jejich možnosti přesunu za prací v rámci EU, a týká se také studia, odchodu do důchodu nebo jakékoliv další činnosti.

4.13 Z překážek volného pohybu patří mezi nejvýraznější nemožnost exportovat taková práva jako právo na osobní asistenci, které by mohlo být exportovatelné, pokud by existovala konkrétní opatření pro koordinaci systému sociálního zabezpečení a evropské osvětové a vzdělávací kampaně.

4.14 EHSV připomíná, že „aktivní začlenění“ musí znamenat napojení na trh práce a zajištění dostatečných příjmů a přístupu ke kvalitním sociálním službám, jež by se odrazily na zlepšení životních podmínek včetně osob bez zaměstnání ⁽³²⁾.

4.15 EHSV připomíná, že přijímání do pracovního poměru v rámci běžného pracovního prostředí vyžaduje služby zaměstnanosti, odborné rekvalifikace, sociální a zdravotnické služby, správu/řízení příjmů a rovněž pobídky ⁽³³⁾.

4.16 EHSV podporuje úpravu sociálních dávek a daňových předpisů tak, aby zapojení do trhů práce pro OZP neznamenal snížení kupní síly a aby motivovalo k jejich zaměstnávání na kvalitních pracovních pozicích a za spravedlivých finančních podmínek. Podporuje také zavedení finančních pobídek pro podniky s cílem stimulovat přijímání do pracovního poměru, zaměstnávání s podporou na řádném trhu, samostatnou výdělečnou činnost OZP a jejich podnikatelského ducha mimo jiné formou mikrofinancování ⁽³⁴⁾ a také nevládní organizace, jež by poskytovaly podpůrné služby pracovníkům se zdravotním postižením a jejich rodinám.

4.17 Je třeba zavést opatření, jež osobám se získaným postižením pomohou zachovat zaměstnání a podpoří jejich opětovné zaměstnávání, aby získané postižení neznamenal předčasný odchod z trhu práce; rovněž podporuje (přiměřenou) úpravu pracovišť a jejich okolí tak, aby vyhovovaly OZP a zaručení programů odborné přípravy a profesně adaptačních programů pro OZP, jež jim zajistí rozvoj profesní kariéry ⁽³⁵⁾. V zemích, kde existují systémy stanovující kvóty, je nutné zajistit, aby plnily cíle zaměstnávání prostřednictvím vhodných mechanismů a podpory. Též sociální rozměr zadávání veřejných zakázek může podobně posílit zaměstnávání OZP.

⁽²⁷⁾ Závěry předsednictví – zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 23. a 24. března 2006.

⁽²⁸⁾ Směrnice Rady 2000/78.

⁽²⁹⁾ Analýza Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek provedená na základě údajů sesbíraných německým informačním systémem pro monitorování v oblasti zdravotnictví (2007). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

⁽³⁰⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

⁽³³⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Guide on Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example (příručka: Vytváříme inkluzivní společnost – zohledňování zdravotního postižení v různých oblastech politik podle vzoru sociální ekonomiky). http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EHSV rozhodně věří ve výhody financování zaměstnání oproti dávkám v nezaměstnanosti a rovněž v motivování OZP k tomu, aby si přáli nastoupit do zaměstnání, zaměstnavatelů k jejich zaměstnávání a též k samostatně výdělečné činnosti OZP.

4.19 EHSV věří v politiky zaměřené na mladé zdravotně postižené lidi včetně jejich raného vzdělávání a jejich přechod od odborného vzdělávání k prvnímu zaměstnání, stejně jako politiky, jež se zabývají případy získaného zdravotního postižení a zajišťují zachování pracovního místa a opětovné zaměstnání. Tyto skupiny osob musí mít prioritu v budoucí strategii EU 2020 a být zohledněny v přezkumu strategie Komise pro OZP. EHSV připomíná své stanovisko SOC/349 o vypracování strategie nejen PRO mladé lidi, ale rovněž VE SPOLUPRÁCI s nimi ⁽³⁶⁾.

4.20 EHSV uznává úlohu podniků, jejichž zaměstnanci tvoří z velké části OZP, a dalších podniků aktivních na tomto poli a obecně podniků sociální ekonomiky, jako jsou družstva, vzájemné pojišťovny, sdružení nebo nadace, jež podporují sociální začleňování OZP a jejich zapojování na trh práce se stejnými pracovními právy, přičemž jim uděluje zvláštní podpůrný režim určený členskými státy.

4.21 EHSV podtrhuje podporu MSP zaměřenou na to, aby tyto podniky zaujaly příznivější přístup k pracovnímu začleňování OZP a plnily svou roli, jež je zásadní pro účinnou realizaci opatření ve prospěch zaměstnávání těchto osob.

4.22 Evropské instituce a orgány členských států musí vědět, jaká je situace, a jít příkladem v oblasti zaměstnávání pracovníků se zdravotním postižením ve svých řadách, a to prostřednictvím plánu konkrétních opatření, jež by zlepšila stávající ukazatele jejich pracovního zapojení, jež jsou obecně velmi nízké.

4.23 EHSV upozorňuje na význam konceptu flexikurity pro OZP, tedy zlepšení podmínek flexibility a přizpůsobivosti lidských zdrojů v podnicích doplněných o zlepšení pracovních podmínek a jistoty zaměstnání. Strategie musí zajistit možnost sladení pracovního a osobního života, celoživotní vzdělávání a procesy přechodu mezi potenciálními různými situacemi souvisejícími se sociálními prostředky a zaměstnaností během celého životního cyklu OZP.

4.24 EHSV podporuje nová odvětví se „zelenými“ a sociálními pracovními místy a propagaci přístupnosti a „designu pro všechny“, jež nabízejí příležitosti pro zaměstnávání OZP.

4.25 EHSV souhlasí s podporami pro pracovníky se zdravotním postižením, jež potřebují asistenci, a rovněž se službami nezbytnými pro to, aby rodinní příslušníci OZP mohli dále pracovat.

4.26 Osvětové politiky zmírňují předsudky ⁽³⁷⁾ k pracovníkům se zdravotním postižením, měly by být zaměřeny na sociální partnery, manažery, vedoucí pracovníky

a zaměstnance a pracovníky ve zdravotnictví a veřejné správě ⁽³⁸⁾.

4.27 Uvedené podpůrné nástroje musí být připraveny tak, aby je mohly podniky a pracovníci snadno používat, a je nutná také dobrá propagace a využívání ze strany veřejných orgánů.

4.28 Je třeba také vyzdvihnout úlohu sdělovacích prostředků jakožto klíčových subjektů osvěty a předávání poznatků za účelem podpory zásad tolerance, sociálního začleňování, akceptace rozmanitosti v evropské společnosti.

4.29 EHSV podporuje rozvoj inovačních iniciativ, mezi něž patří již zmiňovaný „průkaz kompetencí“ a „lifestreaming“; vyzdvihl bychom další příklady:

4.29.1 model služeb zvaný „job coaching“, jež spočívá v poskytování stálé podpory formou asistence a mentoringu v rámci běžného pracovního prostředí;

4.29.2 vytvoření „systému uznání předchozího učení“ ⁽³⁹⁾, jež by zohledňoval postupné získávání poznatků;

4.29.3 asistence v průběhu celého pracovního života v podnicích a veřejné správě;

4.29.4 využívání nových technologií s podpůrnými systémy, jako např. audiovizuálních systémů „video tutorial system“ ⁽⁴⁰⁾, a obecně poskytování podpůrných technologií a zajištění dostupnosti běžných technologií na pracovišti;

4.29.5 vývoj „modelu řízení v oblasti zdravotního postižení“ (*disability management model*) ⁽⁴¹⁾ v rámci všeobecných politik zaměřených na podporu rozmanitosti v podnicích.

5. Přístupnost pro osoby se zdravotním postižením

5.1 EHSV připomíná usnesení Rady Evropské unie ze dne 17. března 2008: „přístupnost představuje základní kámen společnosti otevřené sociálnímu začleňování založené na nepřítomnosti diskriminace“ ⁽⁴²⁾, přičemž zásadní roli mají sociální partneři, jelikož přístupnost je jedním z předpokladů zaměstnání.

5.2 EHSV potvrzuje své průzkumné stanovisko ⁽⁴³⁾ k tématu Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením, jež upozorňuje, že lidé mají rovná práva, avšak rozdílné potřeby a rozdílné způsoby přístupnosti ke zboží a službám.

5.3 EHSV doporučuje její postupnou realizaci formou společných krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů (s uvedením přesného a definitivního data pro nové i stávající zboží, služby a infrastruktury), jež by zavázaly členské státy k využívání mimo jiných metod také potenciálu zadávání veřejných zakázek.

⁽³⁶⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽⁴³⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 93, 27.4.2007, s. 32.

5.4 EHSV uznává, že přístupnost má zásadní význam pro požívání politických a občanských práv s přímým účinkem, což musí vyústit ve specifické plány přístupnosti, jež budou obsahovat normy a sankce uplatnitelné na veškeré veřejné orgány, a že je zapotřebí, aby měli občané se zdravotním postižením možnost využít mechanismů na obranu svých práv. V dalších volbách do EP by měla být zajištěna přístupnost volebních místností a přístup OZP k relevantnímu zastoupení na volebních kandidátních listinách; na vnitrostátní úrovni by se rovněž mělo přistoupit k příslušným opatřením.

5.5 EHSV upozorňuje na úsilí členských států a Komise za účelem zajištění přístupnosti; jeho cílem musí být dosažení všeobecné přístupnosti (veřejných budov, budov veřejného zájmu, soukromých podniků, zboží a služeb, cestovního ruchu, elektronického obchodu, informací, dopravy, technologií a komunikací).

5.6 EHSV stvrzuje, že přístupnost je prospěšná pro všechny (stárnutí, těhotné ženy, snížená pohyblivost atd.). Podnikům vyznačujícím se dostupností přibude zákazníků (15 % spotřebitelů). Nové produkty vytvářejí nové trhy a jsou zdrojem trvalého hospodářského růstu.

5.7 EHSV konstatuje, že závazek dosažení přístupnosti je roven závazku plnění základních práv evropských občanů, jak uvedl ve svém stanovisku k tématu přístupnosti elektronických technologií ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EHSV připomíná evropským institucím, zejména Komisi, že počet jejich přístupných budov a elektronických informačních systémů (jako jsou např. webové stránky, část o veřejných konzultacích Komise) je omezený. Je proto nezbytné připravit plán přístupnosti, jenž by ukázal reálný závazek vůči OZP ⁽⁴⁵⁾.

5.9 EHSV požaduje, aby státy ⁽⁴⁶⁾ poskytovaly státní podporu soukromým podnikům a službám s cílem dosáhnout splnění cíle přiměřených úprav obsaženého ve směrnici 2000/78 ⁽⁴⁷⁾. Zásadu předběžné přístupnosti je třeba aplikovat v soukromém sektoru.

5.10 Je třeba nadále rozpracovávat standardy přístupnosti jako podporu právních předpisů týkajících se veřejných zakázek a inspirovat se při tom úspěšnou americkou legislativou. EHSV připomíná důležitost dialogu mezi institucemi, průmyslem a občanskou společností při vymezování těchto standardů ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 110, 9.5.2006, s. 26 a usnesení Rady ze dne 6. února 2003 (Úř. věst. C 39, 2003, s. 5).

⁽⁴⁵⁾ KOM(2007) 501 v konečném znění.

⁽⁴⁶⁾ Články 41 a 42 nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008.

⁽⁴⁷⁾ Směrnice Rady 2000/78 ze dne 27. listopadu 2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

5.11 EHSV podporuje zavedení systému evropského hlavního města všeobecné přístupnosti, jenž by spočíval v udělování vlaječek, oceňoval evropská města a regiony za jejich úsilí v oblasti přístupnosti jejich lokalit, zboží a služeb a podporoval udržitelný rozvoj místních orgánů.

5.12 EHSV doufá, že nová nařízení v oblasti námořní a autobusové (městské a meziměstské) dopravy a služeb taxi uspokojivým způsobem zohlední různé potřeby OZP tím, že jim přizpůsobí veškeré dopravní prostředky a okolí podle vzoru stávajících pravidel platných pro leteckou a železniční dopravu.

5.13 EHSV příznivě přijal sdělení Komise o přístupnosti elektronických technologií ⁽⁴⁹⁾ a požádal EU, aby navrhovaná opatření začlenila do evropského rámce pro informační společnost. Je naléhavě nutné předložit návrhy právních předpisů v oblasti přístupnosti elektronických technologií, pokud jde o otázky přístupnosti internetových stránek, inkluzivní komunikace, služeb poskytovaných na dálku, mobilních telefonů, digitálních technologií a bankomatů. Tyto cíle obsahovalo již v roce 2003 usnesení ministrů z Kréty ⁽⁵⁰⁾ a prohlášení z Rigy. Dnes existují silné pochybnosti, pokud jde o jejich splnění ve stanovených lhůtách a EHSV vyzývá k realizaci intenzivního akčního plánu do roku 2011 za účelem splnění těchto cílů.

5.14 EHSV znovu potvrzuje svoje odhodlání dodržovat zásadu „design pro všechny“ a domnívá se, že je důležité, aby byl tento koncept zahrnut do studijních plánů, a to jak na úrovni odborné přípravy, tak na úrovni univerzitní, aby tuto zásadu uplatňovali pracovníci ve všech oborech.

5.15 EHSV věří v zavedení „evropského průkazu zdravotně postižených“, jenž by OZP zajistil vzájemné uznávání jejich práv včetně stejné úrovně přístupnosti dopravy, kultury a volnočasových aktivit, a to podle vzoru evropské parkovací karty.

6. Pohlaví a zdravotní postižení

6.1 EHSV upozorňuje na to, že ženy se zdravotním postižením představují 60 % OZP v Evropě a nacházejí se v nerovném postavení a jsou i nadále diskriminovány, pokud jde o uznání jejich práv a přístup ke zboží a službám (zdravotní péče, vzdělávání a politiky předcházení genderovému násilí).

6.2 Během celého jednoho desetiletí zůstala úroveň zaměstnanosti žen se zdravotním postižením v podstatě beze změn, přičemž mají vysoké procento nečinnosti a nezaměstnanosti, nižší platy a dodatečné obtíže při zapojování do trhu práce.

6.3 Faktor pohlaví je třeba průřezově zohlednit v návrzích, rozpracování, monitoringu a hodnocení politik zaměřených na OZP. Je třeba, aby existovala specifická opatření, která by zajistila přístup k zaměstnání a stimulovala zaměstnávání žen.

⁽⁴⁹⁾ KOM(2005) 425 v konečném znění, KOM(2008) 804 v konečném znění.

⁽⁵⁰⁾ Prohlášení o e-Inclusion (digitálním začlenění) – ministři pro dopravu a telekomunikace zemí Evropské unie, duben 2003.

7. Sociální dialog a zdravotní postižení

7.1 EHSV vyzývá sociální partnery k zajištění toho, aby OZP pracovaly za stejných podmínek jako ostatní, za řádných a příznivých pracovních podmínek a zejména za rovnosti příležitostí a rovné odměny za práci stejné hodnoty; povzbuzuje především OZP, aby se zapojovaly do profesních a odborových organizací; a aby práce v rámci smluvní subdodávky byla odváděna za stejných pracovních podmínek⁽⁵¹⁾ (čl. 27 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením).

7.2 V oblastech zaměstnání, sociálního zabezpečení, zdraví a bezpečnosti práce a v dalších kontextech a v pracovních vztazích obecně má sociální dialog klíčový význam pro ochranu práv, rovnosti příležitostí a nediskriminace OZP. Je zásadní pro realizaci opatření pozitivních akcí v oblasti zaměstnanosti a přístupnosti a rovněž v odborné přípravě, podpoře pracovníků a asistenci pracovníkům se zdravotním postižením.

7.3 Sociální partneři musí zohlednit otázku zdravotně postižených ve všech mezioborových, oborových a podnikových akcích a jednáních, zejména v oblastech zaměstnanosti, přístupnosti a sociální ochrany, a to ve spolupráci s organizovanou občanskou společností OZP.

7.4 Sociální partneři se musí zapojit do monitorování a uplatňování Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

8. Zapojení a občanský dialog

8.1 EHSV potvrzuje, že respektuje zásadu „nic o zdravotně postižených bez zdravotně postižených“⁽⁵²⁾, a věří v politiky zaměřené na přebírání vlastní odpovědnosti (posílení jejich postavení) a vlastního prosazování jejich práv.

8.2 EHSV se domnívá, že občanský dialog s OZP a jejich rodinami je vhodný rámec pro zlepšování správy věcí veřejných v EU, při které by byly stanoveny povinné mechanismy a protokoly a zřízeny orgány *ad hoc*, jež by umožnily zapojení a konzultace v rámci EU.

8.3 Organizace OZP se musí zapojit do pravidelných zpráv, jež by hodnotily politiky zaměstnanosti a přístupnosti, provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a programů a finančních nástrojů Komise, aby bylo zajištěno zohlednění názoru občanské společnosti, například formou alternativních zpráv.

8.4 EU a členské státy musí zajistit propagaci a zaručit finanční prostředky pro rozvoj občanské společnosti, a zajistit jí tak nezávislost a schopnost zapojit se do přípravy politik nebo poskytování sociálních služeb.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Článek 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

⁽⁵²⁾ Slogan Evropského fóra zdravotně postižených – valné shromáždění fóra 2009.